

майже 3400 мільонів доларів. Але і торгівля Англії підкрипилася значно, вона досягнула протягом десяти місяців другий мільярд фунтів. Ціни товарів підвищилися там пересічно о $2\frac{1}{2}$ рази супроти мирових цін, англійський купець і підприємець займає зараз $\frac{3}{4}$ всіх своїх давних ринків. Німеччина, що майже всі заморські ринки збуту втратила, що втерляла й колонії і свій торговий флот, знаходиться в тяжким положенню, бо на її місце висувуються що-раз то більше Сполучені Держави й Англія. Свою колишню позицію відзискає Німеччина тільки твердим трудом і тяжкою працею. Та вже тепер показується, що німецька суспільність свідомо своїх завдань і готова прикласти свої сили до сповнення їх.

Тільки на Сході життя немає. Завмерло, розбилося — і хто знає, коли знову оновиться. Там, де воно тліє, панує над ним поки-що чужий підприємець.

Spectator.

Огляд міжнародної політики.

Східня справа і різні орієнтації; розгалуження антантської орієнтації; виїзд Петрушевича до Парижа; польська орієнтація; Україна — „вал проти большевиків“. „Madry Polak po skodzie.“
Большевицько-українська згода; вплив її на світову політику.

В останніх листопадових промовах мав надію Льюїс-Джордж, що російському контр-революційному генералові вдасться протриматись на Україні до весни. Коли він ці слова говорив, Юденіч з його урядом з Ліанозовим на чолі вже був зліквідований, а Колчак дихав на ладан. Та не минуло місяця від промови англійського прем'єр-міністра, а стратегічне становище на сході незвичайно змінилось. Не дивлячись на підмогу, яку неначе то дали Денікінові передані Петрушевичем галицькі війська, цей генерал мусів з катастрофічною швидкістю покидати Україну, бо повстанці, яким прийшла на підмогу червона армія, приперли добровольчі армії до Чорного й Азовського моря, і до хребта Кавказьких гір. Хто з контр-революціонерів, особливо з вищих і нижчих офіцерів не встигне втікти на пароплавах через Чорне море, знайде смерть з рук кавказьких верховинців, обурених на „собрателей руских земель“.

Мирова конференція в Парижі, котра за весь час свого існування тільки й те робила що сіяла „єдино-неделіміський“ вітер, дїждалася другої, ще могутнішої бурі на Сході Європи. Вона обурила проти себе весь український народ, який, як добродушна дитина, вірив в її добру волю і в щирість кличів, які вона лицемірно виписала на своїх прапорах.

В загалі за весь час нашого бурхливого революційного життя, український народ мав різні орієнтації. На самім початку революції він орієнтувався на єдиний всеросійський демократично-революційний фронт. За цю орієнтацію заплатив український народ 1. кровю богданівців, яких на стації в Києві розстріляли кирасіри Оберучева, в хвилі як наші вояки виїздили на фронт і 2. партажем українських земель, зафіксованим в зв'язній декларації тимчасового уряду Керенського, якою „автономна Україна“ діставала тільки дві лівобережні і три правобережні губернії без доступу до моря,

Коли завела меньшевицько-кадетсько-соціалреволюційна орієнтація на Петербург, український народ з'орієнтувався на большевиків, котрі вивісили на своїм

прапорі „самоопределенія народів вплоть до отделенія“. Дякуючи тому гаслові удалося більшовикам повалити тимчасовий уряд Керенського при активній підмозі петербурзьких і московських українських ґарнізонів. Одначе і більшовицька орієнтація завела. „Червона ґвардія“ під проводом Муравьова пішла походом на Україну, несучи її, як висловився в городській думі в Києві командуючий ґвардією, „свободу на острую штиков“. Україна побачила, що навіть більшовики не є приятелами її самовизначення, і тому вона з'орієнтувалась на Німців, що стояли тоді після заключення берестейського миру на висоті своєї могутності. Представники України запрохали Німців як союзників проти більшовиків. Запросини Німці прийняли з цинічною метою ограбити Україну, забрати її хліб і сирівці. І вони постановили гетьмана Скоропадського, який вів політику в напрямі реставрації старої царської Росії. Тою своєю політикою викликали Німці до себе і до свого годованця таку ненависть, що повстанчим могутнім ударом викинули українські селяне їх з рідної землі разом „із здегенерованим нащадком негідного гетьмана“.

Тоді Україна знову з'орієтувалась на Антанту, повіривши в 14 точок Вільсона. Антантофільство було на Україні дуже популярне при кінці 1918. р. Цих настроїв не уміла використати Антанта. Замість того, щоби підтримати Директорію, Французи висаджують десант в Одесі і насмілюються суверенному народові накидати свою імперіалістичну волю. Українські політики дипломатизували з Антантою, але український народ прийняв образу своєї суверенності за *casus belli* і з великим скандалом, з окликом: „Бий Антанту“ скинув десант в море.

Пімста є злий дорадник. Така політика Антанти в відношенню до українського народа має своє коріння в охоті пімститись на Україні за берестейський мир. Ми дуже добре памятаємо крилате слово „Temps'a“, орґану французького міністерства закордонних справ: „Україна заслужила на нашу погорду, діждеться ще нашої пімсти.“ Актом пімсти санґвіністичних Французів треба уважати десант, не без чуттьового елементу є також дальша контр-революційна акція Клеманса на Україні. Велике польоно- і русофільство президента мирової конференції походить з українофобства: Клемансо нас ненавидить не менше Німців, бо ми перехрещували і нівечили його плани, які він мав в відношенню до Сходу Європи. Тільки з пімсти, навіть з очевидним нерозумінням власного інтересу, він „віддав“ Галичину Полякам, хочаби створити „une Pologne forte“, не бачучи, що самою віддачею Галичини творить „une Pologne la plus faible“, бо саме творючи на сході цілий ряд Альпаяцій і Льотаринґій, виставляє Польщу на гру інтернаціональних інтриг.

Кожна з цих орієнтацій: на загально-російську революційну демократію, на більшовиків, на Німців, на Антанту, коштувала по черзі дуже багато крові. Залицання до тимчасового уряду Керенського коштувало тільки кільканайцять екзистенцій богданівців. Далекі дорожчє коштувала орієнтація на більшовиків, ще більше орієнтація на Німців: одначе підчас орієнтації на Антанту пролилось на протязі минулого проклятого року ціле море крові.

Річ в тім, що антантська орієнтація мала багато розгалужень. Властиві боги Антанти, Франція і Англія далеко; але дуже близько знаходилися її вірні слуги: Денікін, Румуні і Поляки. І от знаходяться такі, що, будучи в принципі антантофілами і стараючись слабою собачою інтеліґенцією вичитати з очей пана, що він задумує зробити з Україною, кидаються в обійми Денікіна, бо думають, що це якраз відповідає інтенціям пана „сфедерувати“ Україну.

І ця „федераційна“ спроба кінчається траґедією для галицького війська, переданого контрреволюційному генералові, а для аранжерів кінчається фарсею. Денікін

розбиває галицьку армію, котра перейшла на його бік на дві групи. Одну з них він посилав неначе новітній Петро Великий на кам'янські роботи в Донецький кряж, другу на фронт броти большевиків під Житомир. Третя група взагалі до Денікіна не переходить і пристає до повстанців, з якими бере Винницю і Жмеринку, ті самі місцевости, котрі Петрушевич і Тарнавський на підставі ганебної зради віддали Денікінові. Доля перших, висланих на копальняні роботи, безперечно тяжка, одначе доля другої групи — страшна. Їх під Житоміром розбили большевики так, що вони мусіли утікати. Та підчас відвороту їх, як денікінців, добивала розюшена місцева людність. Щож до самих аранжерів цієї трагедії, то вони собі преспокійно поїхали за кордон і „роблять“ дальше політику. Головний виновник, „диктатор“ Петрушевич, зредагувавши ноту у Відні, виїхав до Парижа. В розмові з одним з офіційальних представників Наддніпряньського Уряду він сказав, що не вірить в самостійність України і тому його завданням буде переперти в Парижі хоч федерацію. На питання, з ким властиво він задумує федерувати Україну, чи з большевиками, чи з Поляками, чи з Румунами, бо ті країни мають свої уряди, з якими можна вести балачки про федерацію, глибоко-умний „політик“ відповів, що ні з одними, ні з другими, ні з третіми, а задумує робити федерацію з якимсь неіснуючим фантомом „Росією“. Цю „Росію“ репрезентує в Парижі „Conference panrusse“, зложена з „бывших людей“, таких як Маклаков, Сазонов, Савінков, Бурцев і тому з ними тільки „сфедерується“ Петрушевич в „Café-chantant'ax“—каварнях, але це не буде федерація народа з народом, але федерація самого Петрушевича і його свити з московськими здекларованими куртізанами.

Другим розгалуженням антантофільської орієнтації є так звана орієнтація польська. Вона має, що правда, дуже політичні підстави, але всеж таки більші, як орієнтація Денікіна. Польща поки що існує, такою, якою її створила Антанта. Цей державний довтовір одначе не є тривалий, і його дуже скоро розвалить не тільки зовнішні сили, але може в більшій мірі ті соціальні і національні суперечности, які панують в сучасній Польщі. З Поляками, які тепер дуже бояться большевиків і може ще більше Українців, говорити треба, навіть необхідно. Україна відтята цілком від світа. Її потрібно ліків, убрання, машин і т. д. і треба дістати транзит через Польщу до того часу, поки в українських руках не будуть чорноморські порти. Тоді континентальний шлях через Польщу стратить своє значіння. Отже т. зв. польська орієнтація може мати тільки практичне значіння на недалеку мету.

Та цілком безглуздо булаби з боку України орієнтація на Польщу на дальшу мету і роботи з цього приводу якісь політичні концесії Польщі. Акт міністра закордонних справ Левицького, яким він зрікається Галичини і який долю західних меж України кладе в руки мирової конференції в Парижі, що перестала вже в дійсно-сти існувати, є політичною помилкою. На щастя таке зречення не має фатальних наслідків таких, як Петрушевичіяда, бо принаймьне не коштує крові українських громадян. Що більше, самі переговори з Поляками полекшили долю полонених й інтернованих Українців, яких почала польська влада випускати на волю.

Розуміється, що Полякам дуже булоб любо, якби між ними і большевиками був охоронний вал. Одначе створення такого валу в сучасний момент неможливе. Занадто Поляки заляли гарячого сала за шкуру Українців, щоби між цими двома народами могло прийти до порозуміння. І дуже можливо, що Поляки будуть робити спроби організації української антибольшевицької армії, яка би заслонувала її перед московським велитнем. Є вже навіть симптоми того. У Львові мійське командування видало наказ, щоби всі українські офіцери і вояки зголушувались до регі-

страції. Як повідомляють газети, Поляки думають з'організованою на окупованих Польщею українських землях обсадити ті місця правобережної України, які опускає тепер Денікін. На наш погляд, це вже за пізно і потверджується пословиця: „Mađry Polak ro szkodzie.“ Українська армія, навіть з'організована Поляками, ніколи не буде служити інтересам Польщі. Стремління до національного об'єднання занадто сильно виявились в українському народі, щоби він погодився з партажем українських земель. Теперішня боротьба з большевиками, котрі в принципі годяться на самостійність України, як про це свідчить остання еунціяція Леніна, не причинилася-б до такого об'єднання, а радше була-б звернена проти цієї ідеї.

Большевики заінтересовані тепер в згоді з українським народом і, навчені досвідом, вже не будуть посягати на його самовизначення. Вони прекрасно знають, що Україна з її природними багатствами і величезним матеріалом в людях — це революційна сила, котрої не можна ігнорувати. Покинувши свої русифікаторські загалляники, як атавістичний пережиток московського імперіялізму, визнавши рівноправність московської і української нації, вони стараються залагати цей єдиний революційний фронт, який розбили своєю нерозумною тактикою. Згода між московськими большевиками і українськими революційними партіями, котрі твердо і непохитно стоять на самостійницькій ґрунті — не за горами.

Тепер ведуться вже [від довшого часу [переговори, які мають привести до консолідації українських соціалістичних партій. Подобиць цих переговорів ми не знаємо бо до нас із сходу дістаються скільки фрагменти відомостей, але ці фрагменти вже подають надію, що вони скінчуться щасливо.

Українсько-большевицька згода, створення єдиного східно-європейського революційного фронту буде мати далекосягле значення для міжнародної світової політики. Україна і Московщина, так одна як і друга, заінтересовані в захованню здобутків революції, ідучи єдиним революційним фронтом дуже скоро перемінять політичну конфігурацію у Східній та Середній Європі. Річ в тім, що для революції назріли вже сусіди України і Московщини. Так назріла вже до революції Польща і Румунія, дальше Болгарія і балканські краї.

З ранньою весною розпочнеться безперечно похід на Польщу, щоби знищити її контрреволюційну армію. Ця армія буде знищена, бо вона організована на принципах старої дисципліни, і саме така перестаріла організація є дуже податна для революційної агітації. Рівночасно польська армія починає вже тратити віру в це, за що вона бється. І раз розвалиться польський фронт, до того на пів розвалений, то розвалиться і той державний, ще незміцнений державний апарат, який удалося відіти налагодити на протязі останнього року. Що дальше станеться, відомо. Теперішній реакційний уряд буде заступлений революційним польським урядом, який заключить мир із східно-європейськими народами.

Не тривала також будівля румунського королівства. Побільшення його території не причинилося до його зміцнення. Бесарабія і Трансильванія жили цілком відмінним політичним і культурним життям як Молдавія і Волощина. Опріч того Румунія здобула собі українську і болгарську меншість, вічно невдоволену пануванням румунських бюрів, яка, витворює революційні ферменти.

Розуміється, що сусідство сильного революційного блоку розвалить такі штучні новотвори, як Румунія і Польща і таку твердиню реакції як Мадарщина. Іде могутня поворотна революційна хвиля із Сходу Європи і посувається дуже скоро на захід. Своїмо на період і великих подій.